

Naturskyddsföreningen
Haninge

Medlemsblad

2025

Grön sköldmossa

Inklusive kallelse till årsmötet 5 mars

Innehållsförteckning

2. Några ord från styrelsen
3. Årsmöte 5 mars – kallelse
3. Valberedningen söker...
3. Kontakter
4. Hav, sjöar och vattendrag
5. Ängsgruppen
6. Våtmarker för klimatet och den biologiska mångfalden
8. Skogsgruppen
9. Utflykter och aktiviteter

Några ord från styrelsen!

Under 2024 utökades styrelsen med en suppleant. Lotta brinner för att omvandla gräsmattor till blommande ängar som gynnar fjärilar och andra insekter, mm. I en förlängning gynnar det bland annat frukt- och bärskördar.

Här kommer medlemsbladet för 2025 där vi erbjuder aktiviteter av olika slag. Här finns också flera intressanta artiklar där våra arbetsgrupper beskriver vad de jobbar med. Presentationer av arbetsgrupperna kommer också att göras i samband med årsmötet. Vi hoppas att det kan locka dig till att komma med för att lära och bidra till vårt viktiga arbete.

Vi finns nu återigen på Facebook där du gärna kan gilla och följa vår sida.

Se vad som händer på vår hemsida: <https://haninge.naturskyddsforeningen.se/>

Hoppas vi ses på någon aktivitet under året!

Årsmöte 5 mars – kallelse

Medlemmar i Naturskyddsföreningen i Haninge inbjuds/kallas till årsmöte.

Mötet kommer att äga rum den 5 mars kl. 19:00 i Tingshuset i Västerhaninge.

Efter årsmötet bjuder vi på kaffe med dopp. Därefter kommer vi att få höra vad föreningens tre arbetsgrupper jobbar med och vad som planeras under det här året. Det blir arbetsgruppernas ledare som berättar. Klas Magnusson kommer således att berätta om Skogsgruppen, Per Flodby om Ängsgruppen och Susanne Andersson om Våtmarksgruppen.

Välkommen!

Valberedningen söker...

Dig som vill engagera dig i natur- och miljöfrågor eller hjälpa till med praktiska eller administrativa uppgifter. Välkommen att kontakta någon i valberedningen.

Kontakter

Styrelsen: ***haninge@naturskyddsforeningen.se***

Susanne Andersson

Per Flodby

Marlene Larsson Schell

Klas Magnusson

Beatrice Sandliden

Thorbjörn Schweps

Mats Tapper

Lotta Skärlund, suppleant

Valberedning: Ulf Zetterstedt, zetterstedtulf@gmail.com

Mia Bergbacken, mia.bergbacken@gmail.com

Hav, sjöar och vattendrag

Mia Svedäng från Naturskyddsföreningen, Viva vatten, var hos oss i Haninge och höll ett föredrag om hav och sjöar, hur kan vi hjälpa till som privatpersoner, eller föreningar.

Oavsett var du bor kan du göra något för din lokala sjö och vattendrag.

Projektet ger dig konkreta tips på åtgärder i havsvikar, sjöar och rinnande vatten.

Några av de allvarligaste hoten mot vattenmiljön är övergödningen och spridningen av miljögifter och mikroplast i hav och sjöar.

Ett annat stort problem är överfisket i östersjön.

Vad kan man göra då, här är några tips.

- Kratta alger
- Lägg sten i vattnet
- Bli artletare
- Skörda vass
- Bekämpa jättebalsamin
- Städa stranden
- Stå upp för strandskyddet
- Proppa ett dike i skogen
- Skugga bäcken
- Lägg ut risvasar
- Anlägg en groddamm

Sen finns det mycket mer man kan göra, men en början.

Ängsgruppen

Under 2025 kommer vi fortsätta att tillsammans med Haninge Hembygds-gille sköta Tingshusängen i Västerhaninge. Precis som förra året blir det fagning i april och slåtter under sensommaren. Som du ser längre fram här i Medlemsbladet är fagningen planerad till 27 april. Vi återkommer senare via mail om datum för slåtter, men det blir någon helg i augusti.

Ytterligare en dag med fagning finns inplanerad, nämligen i Willborgs del av Lustehagen på Ornö, som blir 20 april, mer om detta längre fram här i Medlemsbladet. Ängsgruppen började sitt engagemang i hagen redan förra året, då vi genomförde en slåtter.

I juni förra året var det stort intresse med många deltagare i den liekurs som Jonas Hedlund ledde vid Tingshuset, så vi ordnar en kurs med Jonas även detta år. Men i år har vi planerat att ha kursen på Fridhemsängen, nära Åva gård i Tyresta naturreservat. Vi har nämligen påbörjat ett samarbete med Stiftelsen Tyrestaskogen för att återställa och sköta Fridhemsängen och eftersom delar av ängen behöver slås redan i juni, kan vi hjälpa till genom att kursdeltagarna slår den delen under kursen - två flugor i en smäll alltså! Kursen hålls 15 juni, mer information finns längre fram här i Medlemsbladet.

Det kommer att ordnas ytterligare aktiviteter under sensommaren, bland annat slåtter i Tyresta by i augusti. Vi återkommer via mail när datum är fastlagda.

Efter ett positivt möte med Haninge kommuns stadsträdgårdsmästare, har vi börjat planera för vad vi kallar tätortsängar. Tanken är att skapa ytor med ängsväxter som sås där det annars bara är gräsmattor. Detta gynnar naturligtvis växter och insekter, men berikar även människors närmiljö. Idén bygger på att engagera både medlemmar i Naturskyddsföreningen och närboende och vi tänkte börja i Västerhaninge. Är du intresserad av att delta så hör av dig till Lotta Skärlund: lotta.skarlund@kius.se

På årsmötet 5 mars kommer vi presentera föreningens tre arbetsgrupper och deras arbete, så då finns alltså möjlighet att höra mer om vad Ängsgruppen planerar att göra under året.

Per Flodby leder Ängsgruppen. Vill du veta mer och kanske vill komma med i gruppens arbete, kan du kontakta Per: pflodby@hotmail.com eller 076-138 0723.

Våtmarker för klimatet och den biologiska mångfalden

Vem tycker inte att det är något magiskt när du en tidig morgon eller sen kväll vandrar i skogen och kommer till en myr där du på håll får syn på den där tunna vita dimman som svävar ovanför marken och som får dig att fantisera om att här dansar älvorna. Förstås är det inte älvor som dansar utan vattenånga som stiger upp från en myr. Myren är en typ av våtmark med ett speciellt utseende men inte den enda typen av våtmarker utan det finns många fler som dessutom kan ha olika funktioner.

Våtmarker kan ha en vattenspegel och då främst gynna den biologiska mångfalden eller vara ett område, en myr, där vattnet knappt kan skönjas. Den senare har då också förmågan att binda kol, därigenom minska utsläppen av växthusgaser och på ett sådant sätt bidra till klimatnytta.

Oavsett typ av våtmark finns det många fördelar genom att de behåller vatten i landskapet. De kan bidra till att reglera vattenflöden vid såväl översvämningar som torka och även vara barriärer som motverkar skogsbränder. Våtmarker kan fungera som reningsverk som förbättrar vattenkvaliteten generellt i ett område. Detta eftersom vattnet stannar kvar i en våtmark under en längre tid så kan exempelvis växter ta hand om överflöd av kväve och fosfor. De kan fungera som lokala temperaturreglerare genom att den fuktiga miljön hjälper till att kyla ned omgivningen. Våtmarker är dessutom bland de mest artrika miljöerna där vissa växter, fåglar, groddjur, trollsländor, salamanders och olika sorterade insekter trivs. För oss människor utgör våtmarker trevliga områden att vistas i för rekreation och friluftsliv.

Allt fler inser idag att världen står inför en dubbel kris, dels en klimatkris, dels en accelererande förlust av biologisk mångfald. Här krävs politiska beslut men även ett konkret arbete för att avhjälpa kriserna. Återvätning av utdikade torvmarker är en sådan åtgärd.

Här har ett stort antal aktivister gjort oss medvetna om hur betydelsefulla våtmarker är för vårt klimat och för den biologiska mångfalden. Främst är det utdikade torvmarker som fokuserats som ett problem för klimatet på grund av utsläpp av koldioxid. Återvätning av dessa har då lyfts som en metod som förstås inte ensamt kan lösa klimatkrisen. Samtidigt är den en enkel och relativt billig metod som visat sig ge goda resultat.

Inom Naturskyddsföreningen i Haninge har vi därför en "Våtmarksgrupp" där vi engagerar oss för att värna befintliga våtmarker och även att hjälpa till med att initiera återvättningsprojekt både för den biologiska mångfalden och klimatet. Är du intresserad av att veta hur vi arbetar samt vill ingå i arbetsgruppen hör gärna

av dig. Har du ett område som du upplever lämpar sig för antingen våtmark/återvätning hör av dig!

Kontaktperson är Susanne Andersson. Mailadress: susanne.m.andersson1@outlook.com

Skogsgruppen

Skogsgruppen är en arbetsgrupp som inventerar skyddsvärda gammelskogar i kommunen och försöker få dem skyddade. Under förra året anordnade vi åtta inventeringar och två inventeringskurser. Vi var också delaktiga i en utställning om skog på Ornö museum och vi skrev tillsynsbegäranden till Skogsstyrelsen, FSC-klagomål och överklaganden till mark- och miljödomstolen i olika avverkningsärenden. Under 2025 kommer vi att ha inventeringskurser i Vendelsö 18 maj och i Tyresta 5 oktober. De flesta inventeringarna planeras bara några veckor i förväg, men en svampinventering är redan planerad den 7 september på Breviksnäs på Ornö och finns med i det här programbladet. Alla som vill bidra till arbetet med att skydda kommunens gammelskogar är välkomna att vara med i skogsgruppen. Du behöver inte bo i kommunen eller ens vara medlem i föreningen och det finns inga krav på förkunskaper. Skicka ett mail till klasmagnus@gmail.com om du vill få information om inventeringar och andra aktiviteter. På inventeringarna finns det alltid möjlighet att lära sig av erfarna inventerare, så man behöver inte ha några förkunskaper för att delta.

Utflykter, aktiviteter och föredrag

Fågelskådning för fågelintresserade

Vi följer förekomster av fåglar i vår närhet. Tillsammans lär vi oss att känna igen de olika fåglarna som tillfälligt eller mer permanent vistas där vi är. Det varvas med annan fågelkunskap. Datum enligt nedan så att du kan stämma av med din kalender. Vilka platser och tider meddelas senare.

12/1 Vinterfåglar

16/2 Övervintrare vid kusten

23/3 Torö, öppen för alla medlemmar. Se separat notis. Leds av Per Flodby

21/4 Kortflyttarna har anlänt.

11/5 De flesta långflyttarna har anlänt

Ta med kikare och tubkikare om du har samt fika vid varje tillfälle

Frågor ställs till matsvaliante@gmail.com

Kostnad 200 kr. Anmäl genom inbetalning till bg 415-8796 senast 8/1. Ange namn och telefonnummer på anmälan.

Strömstarespaning och Tyrestavandring lörd 18 januari

Den lilla forsen vid Nyfors i Tyresö brukar fungera som övervintringsplats för strömstare. Vi tittar om strömstarna har hittat hit även i år trots den i skrivande stund varma vintern, och vandrar sedan längs Sörmlandsleden genom Tyresta nationalpark till Tyresta by.

Start vid Nyfors, busshållplatsen, kl 10.00

Anmälan till Thorbjörn thorbjorn.schwebs@outlook.com

076 – 794 01 33

Våtmark – en djupdykning i grunda vatten

sönd 2 feb

Tid och plats: 2 februari 13:00 i Naturredum, Tyresta by

I ett samarrangemang mellan Naturskyddsföreningarna i Haninge, Nynäshamn och Stockholm samt Stiftelsen Tyrestaskogen berättar Anna Froster som skrivit 'Våtmark – en djupdykning i grunda vatten' som är Naturskyddsföreningens årsbok 2024 om hur svenska våtmarker har gjort en lång resa, från älskade slåttermarker till bespottade träsk – och vidare till att plötsligt komma ut som klimathjältar. Anna berättar om denna resa, om våtmarkernas många superkrafter och om hur den svarta storken blev av med jobbet som budbärare från dödsriket. Det är saker hon har utforskat under arbetet med boken.

Stiftelsen Tyrestaskogen arbetar just nu med återvätning och restaurering av våtmarker. Mats Gothnier berättar och svarar på frågor om det. Vi avslutar med en promenad till kärret vid Haningealpen för att prata om de åtgärder som ska göras där och hur det kan gynna den biologiska mångfalden.

Vägbeskrivning: Buss 834 från Handen station mot Svartbäcken Tyresta by. Goda möjligheter för parkering med bil.

Vinterkvist

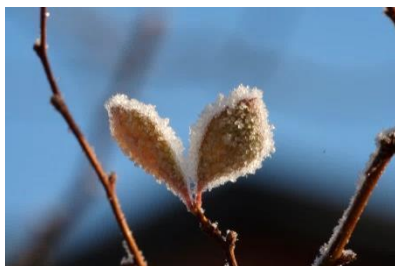
sönd 23 februari

Vi träffas utanför Naturredum i Tyresta by kl. 11:00

Därifrån gör vi en lättare vandring och tittar på vinterträden. Vi försöker artbestämma träd och buskar i vinterskrud, genom att titta på växtsätt, grensättning, knoppar och barkstruktur. Vi har en trevlig dag i Tyresta och avslutar med fika – medhavd eller köpt på caféet.

Frågor:

Lotta Falge 070-887 23 37

Fågelsträck på Torö

sönd 23 mars

Vi samåker ner till vackra Torö, söder om Nynäshamn, där vi förhoppningsvis får skåda många sträckande fåglar såsom, ejder, knipa, alfågel och kanske sällsyntheter som alförrädare eller praktejder. Havsörn får vi se säkert se svepa in också. Torö upplevs ofta som många grader kallare än hemma, så klä dig varmt och tag med matsäck och varm dryck!

Tag också med kikare och tubkikare, om du har.

Anmälan till Per Flodby, pflodby@hotmail.com eller 076-138 0723. Vi ordnar med samåkning, så meddela gärna om du har bil eller behöver skjuts.

Avfärd från Haninge blir kl. 07:00. Samlingsplats meddelas efter anmälan.

Med kameran i naturen på Gålö

sönd 30 mars

Promenad med kortare/längre fotograferingstillfällen där vi tipsar och inspirerar varandra till ännu bättre bilder: ljuset, komposition, teknik, mm Ta med fika, varma kläder. Tänk på att det kan behövas extra batterier/powerbank vid låg temperatur.

Samling: P-platsen vid Handlar'n Dalarövägen/Gålövägen. Vi inväntar buss 839, hållplats Gålövägen kl. 14:18 Obs sommartid.

Jag sammanställer en liten lathund med foto-tips.

Frågor och anmälan till Uffe Andersson, 070 511 59 13 eller ulfandersson333@gmail.com

Alla är varmt välkomna — nybörjare till avancerade

Från urskog till bruksskog

lörd 5 april

Vi samlas vid Tyresta by ca 09.35, för att sedan gå via Stensjön till Åva träskslingan där vi fikar. För att därefter ta oss vidare mot Sandemar, framme ca 15:00 (bussen går 15:08 från hotellbryggan på Dalarö)

Där finns en busshållplats som tar oss tillbaka mot Haninge.

Under vår vandring ser vi på lite olika skogsmiljöer och hoppas på att få se fåglar och andra djur, kanske spår av bäver vid Åva ån.

Frågor och anmälan till: marlene.larssonschell@telia.com

Väl mött/ Malle

Fagning vid Lustehagen på Ornö

sönd 20 april

Vid Nedre Åvassa, på östra sidan av Ornö, ligger "Willborgs hage", en nyligen restaurerad del av Lustehagen. För att området ska fortsätta att utvecklas till en artrik hagmark, behövs årlig skötsel. Nu på våren handlar det om fagning och bortrensning av sly för att gynna arter såsom svinrot, skogsnycklar och många andra. Praktisk naturvård för alla som vill göra en insats som syns och samtidigt komma ut i Haninges fantastiska skärgård!

Vi åker med färjan från Dalarö kl. 09:00 och samlas vid hagen 09:45. Vi ordnar med samåkning i bil från fastlandet, säg till vid anmälan om du vill ha eller kan ge skjuts. Återfärden planeras med färjan från Ornö kl. 16:30, men möjligheter att åka vid andra tidpunkter finns.

Anmälan till Per Flodby, pflodby@hotmail.com eller 076-138 0723.

Fagning av Tingshusängen

sönd 27 april

Nu när naturen börjar vakna på allvar är det dags för fagning av Tingshusängen. Vi räfsar visset gräs och tar bort allt som fallit ned från träd och buskar för att förbereda ängen för den nya växtsäsongen. Detta är ett samarbete och samarrangemang med Haninge Hembygds-gille. Som tack för arbetsinsatserna bjuds det på kaffe och varm korv. Men ni som bara vill komma och titta på hur fagning går till och vill höra lite mer om ängsskötsel är också lika välkomna!

Tid och plats: Kl. 13-16, Tingshusets tomt (baksidan). För ytterligare information kontakta Per Flodby; pflodby@hotmail.com eller 0761380723

Natur och kultur runt Slätmossen, Hemfosa **lörd 10 maj**

Natur- och kulturvandring med Erik Klefbom och Björn Möllersten

Vi besöker Slätmossen-Borgbergets naturreservat, som består av flera mosseplan, kärrstråk och fastmarksholmar. Det är den största och högst värderade trädklädda mossen i sydöstra Svealand. Det intilliggande Borgberget utgörs av hållmarkstallskog. Kryptogam- och vedsvampfloran är rik, och här finns hydrologiskt intakta sumpskogar.

Strax intill ligger den gamla scoutgården Pettersberg, som hållit lägerskolor för innerstadens ungdomar i över 100 år.

Plats och tid: Hemfosa klockan 13

Frågor: erik.klefbom@gmail.com

Kurs i inventering av skyddsvärd skog

sönd 18 maj

För att uppmärksamma den biologiska mångfaldens dag så anordnar skogsgruppen en kurs i inventering av skyddsvärd skog i Vendelsö. Den biologiska mångfaldens dag är den 22 maj, men kursen hålls den 18 maj eftersom den 22 maj är en vardag. Kursen hålls i ett skyddsvärt skogsområde som föreningen hoppas ska kunna bli naturreservat i framtiden. På kursen får du lära dig om död ved, gamla träd, trädkontinuitet och andra saker som kännetecknar en skyddsvärd gammelskog. Du får också lära dig om rödlistade arter som riskerar att försvinna från landet och signalarter som kan användas för att identifiera skyddsvärda skogar. Vi träffas vid busshållplatsen Ramsdalsvägen vid 10 och håller på till cirka 16. Den som kommer med bil kan parkera på Ramsdalsvägen och gatorna intill. Ta med lunch. Anmäl dig till Klas Magnusson på klasmagnus@gmail.com eller 073 - 037 20 55.

Grön sköldmossa

Rhododendron i Bergianska trädgården

torsd 22 maj

Samling vid informationstavlan vid Bergianskas ingång kl. 19:00

Vi går genom parken upp till italienska terrassen och hoppas att rhododendron-dalen är i full blom. Här finns en stor samling olika sorters Rhododendron och Azaleor, så vi kan få en vacker upplevelse. Efter eller under vandringen intar vi medhavd fika.

Frågor till Lotta Falge 070-887 23 37

Naturnatten

torsd 5 juni

Naturnatten inträffar på natten mellan världsmiljödagen den 5 juni och nationaldagen den 6 juni. Haningekretsen kommer att uppmärksamma Naturnatten genom att titta på nattfjärilar vid en äng intill Ramsjöns badplats. Där kommer vi att sätta upp en UV-lampa inuti en tyggarderob, som lockar till sig nattfjärilar och andra nattaktiva insekter. I Sverige finns cirka 2700 fjärilsarter och det är bara cirka 120 av dem som är dagfjärilar. Resten är nattfjärilar. Trots att det finns en enorm artrikedom bland nattfjärilarna och att de utför ett viktigt pollineringsarbete så är de ganska okända för de flesta. Första gången man är med och lyser med UV-lampa är det som att titta in i en ny värld. Vi träffas vid Ramsjöns badplats 21:00 och håller på så länge vi tycker att det är kul. Vi bjuder på fika. Anmäl dig till Klas Magnusson på klasmagnus@gmail.com eller 073 - 037 20 55.

Gul tigerspinnare

Liekurs vid Fridhem

sönd 15 juni

Den artrika ängen vid Fridhem, strax söder om Åva gård, har stått oslagen och obetad en längre tid, men nu är den under restaurering! Deltagare i liekursen har därför möjlighet att både bidra till restaureringen och samtidigt lära sig slå med lie. Liekursen vänder sig till både nybörjare och dig som har slagit lite med lie tidigare. Du får både lite teori samt en hel del praktiska råd samt övning.

Ta med egen lunch och fika samt vatten. Liar och räfsor finns att låna.

Transport: Ingen kollektivtrafik i närheten men samåkning går förhoppningsvis att ordna, skriv i anmälan om du vill ha skjuts dit eller om du tar bil och hur många extra platser du har i bilen i så fall.

Anmälan till Jonas Hedlund: pj.hedlund@tyreso.se eller 070-471 16 58.

Tid och lokal: söndag 15 juni, kl. 10-15, vid Fridhem, strax söder om Åva gård.

Svampinventering på Breviksnäs på Ornö

sönd 7 sept

Den 7 september är det både naturreservatens dag och svampens dag. För att uppmärksamma detta kommer skogsgruppen att inventera rödlistade svampar på Breviksnäs på Ornö, där Naturskyddsföreningen vill att ett naturreservat ska inrättas. Området har mycket höga naturvärden och kommunen var på väg att inrätta ett naturreservat, men efter valet så stoppades planerna. Nu hotas tyvärr området av avverkning. Under 2024 genomförde skogsgruppen tre inventeringar i området och vid dessa hittades tidigare okända förekomster av en lång rad skyddsvärda arter. Området har dock aldrig inventerats under svampsäsongen och därför hoppas vi kunna hitta många nya arter på svampinventeringen. Området är mycket varierat och det finns hällmarkstallskog, granskog, lövlundar och alkärr. Vi samlas vid Hotellbryggan på Dalarö vid 8:45 och tar bilfärjan som avgår 9:00. Efter inventeringen åker vi tillbaka med färjan som går från Västra Hässelmara 16:30 och är tillbaka vid Hotellbryggan 17:00. Du behöver inte betala för biljetten till färjan själv. Ta med lunch. Anmäl dig till Klas Magnusson på klasmagnus@gmail.com eller 073 - 037 20 55. Säg till om du har bil och kan tänka dig att skjutsa andra deltagare.

Haningedagen

sönd 14 september

Föreningen kommer att ha ett bord i Eskilsparken på Haningedagen. Det kommer att finnas möjlighet att prata med personer som sitter i styrelsen och som är med i arbetsgrupperna. Vid bordet kommer både barn och vuxna att få titta i stereolupp på några intressanta arter som vi tagit med. Vi kommer också att ha miniexkursioner där vi visar några arter som lever i Eskilsparken, vid 11:30, 12:30, 13:30, 14:30 och 15:30.

Orange taggsvamp

Havsöringvandring i Tegelvretsravinen   lörd 4 oktober

Natur- och kulturvandring med Erik Klefbom och Björn Möllersten

Vi vandrar i Tegelvretsravinen och letar efter lekande havsöring.

Kagghamraåns vattensystem är ett av Östersjökustens viktigaste reproduktionsområden för naturliga havsöringsstammar. Vid den här tiden på året går fiskarna upp i biflödet Brinkbäcken, som rinner genom ett av länets vildaste ravinlandskap.

Vi får även höra mer om botanisten Olof Arrhenius, en hängiven hembygdsforskare som ägnade sig åt vetenskapliga experiment på Kagghamra gård.

Plats och tid: Samåkning från Handen klockan 12

Anmälan och frågor; erik.klefbom@gmail.com

Kurs i inventering av skyddsvärd skog i Tyresta   sönd 5 okt

Skogsgruppen anordnar en kurs i inventering av skyddsvärd skog tillsammans med Naturum i Tyresta. Kursen inleds med ett föredrag 13:00-14:00. Därefter går vi Urskogsstigen tillsammans och tittar på det som vi pratat om på föredraget. Du kommer att få en introduktion till rödlistade arter som riskerar att försvinna från Sverige, signalarter som indikerar att en skog är gammal och skyddsvärd, och olika egenskaper som gör skogar skyddsvärda. Vi kommer bland annat att prata om betydelsen av gamla träd och död ved. Föredraget hålls i Naturum och vandringen påbörjas och avslutas där. Vandringen kommer att hålla på till ungefär 16:30. Den exakta sluttiden kommer att anpassas till busstider som ännu inte har publicerats. Anmäl dig till Klas Magnusson på klasmagnus@gmail.com eller 073 - 037 20 55.

Mossornas dag

12 eller 19 oktober

Mossornas dag kommer att anordnas av Botaniska sällskapet i Stockholm och Mossornas vänner vid Naturum i Tyresta by en söndag i mitten av oktober. Det är ännu inte bestämt om det blir den 12 eller 19 oktober, men mer information kommer att skickas ut via mail. Det kommer att finnas ett bord utanför Naturum där man kan titta på olika mossarter med lupp. Det kommer också att genomföras mossvandringar i naturreservatet.

Klas Magnusson från Naturskyddsföreningen i Haninge kommer att vara med och guida. Bilder på mossor som visades vid förra årets vandringar finns på

<https://tinyurl.com/moss-or-tyresta-2024>.

Ingen anmälan krävs.

Bild- och myskväll

torsd 20 november

Denna afton i november tänder vi en mysig brasa och umgås i Tingshuset. Ni som vill, får gärna ta med egna naturbilder och berättelser från Sveriges vackra natur. Meddela det i så fall i samband med din anmälan. Naturskyddsföreningen bjuder på kaffe/te, smörgås och annat gott. Anmälan till beatriceotussan@hotmail.com
Tid och lokal: Kl. 19:00 i Tingshuset i Västerhaninge.

